

+Tesserar, -rat, o atesserar, V. ters Tesses, V. tesi
Tessitura, V. teixir Tessor, V. ters

TEST, del ll. TĒSTU 'tapadora de terrissa', 'vas de terrissa'. □ 1.ª doc.: S. XIV, sentit propi; fi S. XIII, aplicat al crani.

«Mostrar los tests en testimoni de --- gerres que rotes --- seran» en un capítol poc antic del *Consolat*. És un test de plantes en el *Decam.* IV, § 5, 258.2, 3, 4f., referint-se al mateix que més amunt l'original italià anomena *testo* i el cat. ho canvia en *alfabeguer* perquè hi planten «alfabegua» (=it. *basilico*). *Repastar tests* deu significar 'posar pasta a trossos d'olla trencats', feina inacabable i sense utilitat, parlant de la incapacitat de les dones, en JRoig: «qui les docirina / pert disciplina, / en va té scola, / lava rajola, / repasta tests; / ab l'hom de fets / qui dorm, rahona, / al sórt sermona / ---».1

Per comparació amb una mena d'olla prengué el significat figurat de 'crani', en què ja el trobem en la narració del setge de València, de la *Crònica* de Jaume I: «--- un balester tiràns e --- donàns en lo cap ab lo cayrel, prop del front; e, Déus que ho volc, no trepassà lo test, e exíns bé a la maytat de la testa la punta de la sageta ---» (§ 266, Ag., 306.13); «quedam tualoles --- deservientes --- ad portandum lo test» a. 1350; com en l'anterior, es tracta del crani d'un cadàver, en forma de llatinització ultracorreccta, en un doc. de 1392: «unum trocium textus Beatae Eulaliae» a. 1392, i tres més de fi S. XIV i primers del XV, en l'*InuLC*; «li ta<l>là l'e<l>m --- e sí li traucà lo cuyr tro al test» en un passatge de la *Q.* de Reixac (147.12) on no hi ha original francès.

Encara en algun text posterior: «que'ls dits colps, specialment tres del cap que li travessen lo test, sien mortals», a. 1399, carta dels jurats de Val. (Rubio Vela (*Ep. Val. Med.*, 73, 309). Acc. comuna amb alguna altra ll. romànica; en particular encara gascona: *test* 'calotte cranienne» a Comenge, Coserans, i una zona entre la Baixa Bigorra, i parts adjacents del Gers i del Bearn (*ALGc.* IV, 238); *testelb(o)* id. en pobles del Comenge N.; acc. que fou el punt de partida de *testa* 'cap' (infra).

Continua en ús literari en la Renaix.: 'Tros de terrissa trencada': «--- umplia una verge son cànter d'argila / mirant-se en la font; / son peu de petxina rellisca en la molsa, / y a trossos lo cànter s'enfonsa, rodant / --- / la mar s'en dolia, les pren en sa falda / --- / y'ls testos, que una alba de roses corona, / ja són un jardí / --- / Tres eran los testos, tres foren les illes / ---», *Balada de Mallorca*, en l'*Atl.* X, 44b, 46a; 'vas de terrissa per a una planta': «a sa finestra guaita una nina, / regant la mota d'una test ayros», Costa, a. 1874, *Trad. i Fant.* (*IdOr* xxv, 15).

En la llengua parlada trobem el mot encara pertot, pron. *tést* en tots els dialectes; CROs, *AdagesR* 1736, p. 113, comprova que «test: el tiesto» té e tancada (que ell sol grafia *tést*), a diferència de l'oberta de *test*=*text*. En el sentit de «maceta, tiesto» fins a Eiv. (PzCabr.). El plural d'aquest mot es fa en -os fins en

el P. Val.: anoto *testos* 'trossets de gerra' a Portell de Morella (1961), i *Cala dels tístos* és una de la costa de Xàbia (1963, = IGC 51 × 42). En canvi *te(s)ts* a Mallorca, en un cas semblant (com en la rima de JRoig): «a Sa Dragonera hi havia têts de ses gerres des moros» (Port d'Andratx, 1964). En val. i bal. pren el sentit de 'terrissa' en tant que material mineral: «regaven amb una senieta de tíst» CastPna. (1861); «la dona crompta la paella --- es arracaes --- y pelaiilles y anisos, y un rossinyol de testo, pa el manyaco», *Canyissaes*, 48 (singular analògic en -o extret del plural); a Formentera hi ha qui fa «obra de tíst» o sigui 'terrissa', i m'expliquen que «una greixonera és una paella de test, per fer menjar, per a guisats» (1963).

Anar-se'n o eixir de test, estar fora de test loc. 'sortir de polleguera, desorbitar-se': «perdonin que'ls hagi amohinat ab aquestes cabòries, que sovint me fan eixir de test», MrnVayreda (*Sang Nova* II, § 1, 116); «la imaginació se me n'ha anat del test, i he vist la fúria de la sensualitat panxegant ---», Coromines, carta del 12-IV-1900 a AmVives (p. p. O. C. Cast.); «esclamà un jorn, fora de test: dues voltes m'ha trompat eix mal home sense fe», Vidal Val. (*Rosada d'estiu*, 291). *Pixar fora del test* 'agafar el rave per les fulles': 'obrar o parlar inoportunament, amb descercat i sense realisme'.

DERIV.: *Testa* [fi S. XIII], del ll. TĒSTA 'teula, rajola', 'tros d'un atuell', 'cloca de mollusc o tortuga', que en la baixa època, prengué el sentit figurat de 'cap, testa'; mot conservat en plena vitalitat en it. *testa* i fr. *tête* (en els quals tendeix a eliminar CAPUT, en el sentit propi, també molt usual en oc. i cat. ant., en concurrència amb *cap*); 2 i rar en cast. (*tiesta*, Ss. XII-XIV), mentre que en gall.-port. i en el gascó pirinenc passà a designar el 'front'.3

En català ja apareix a fi de S. XIII: en la *Crònica* de Jaume I (supra); molt sovint en Desclot: «--- la vila de Perpinyà --- los cavallers del rey de Fransa --- acostaren-se règeu al mur --- aquells laïns van desserrar les ballestes --- e materen grans crits --- e aquells del rey de Fransa que viren açò --- giraren les testes als cavalls e tornaren-se'n d'esperó vers la ost del rey de Fransa» (*NCl.* IV, 123.29); «en la via era una bella font, dejús un bell arbre, a la ombra del qual estava un cavaller guarnit qui --- avia levat son elme de sa testa, per la gran calor, son cavall paxia de la crba ---», Lull (*Blanq.*, *NCl.* II, 47). «Primerament, ab gran reverència inclinant vostres testes, no moure per no fer rumor, saludarem la mare de Déu, dient —Ave Maria ---», StVicentF (*Serm.* I, 27.20, també 19.22). També a cada pas en la *Q.* de Reixac. Sovint no era sinònim de 'cap', sinó usat en les accs. o matisos següents.

'Calavera, crani pelat', en tant que part només del 'cap': «Sent Macari passant per un herm, trobà una calavera de hom mort, que era testa del cap de un sacerdot dels gentils», *Eiximplis* (Ag., § 334, p. 308); «PARTS DEL COS: lo cap --- la corona --- la mollera ---, la part darrera del cap: occiput, occipitium; la testa: calva, -ae; los polsos: tempora, -um; los cabells ---»; rota la part més alta dels ossos del cap, com una cer-